

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТДАГИ ИШТИРОКНИ РАЎБАТЛАНТИРИШ ИМКОНИЯТЛАРИ

Абдираимова Шахноза Абдугаппар қизи

“Оила ва гендер” илмий-тадқиқот

институтининг кичик илмий ходими

Аннотация. Ушбу мақолада Ўзбекистон Республикасида хотин-қизларнинг яшил иқтисодиётдаги иштирокини рағбатлантириш имкониятлари таҳлил қилинган. Яшил иқтисодиёт, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва барқарор ривожланишга йўналтирилган модел бўлиб, унинг амалга оширилишида хотин-қизларнинг фаол иштироки муҳим аҳамиятга эга. Мақолада экологик таълим, молиявий қўллаб-қувватлаш, қонунчилик базасини мустаҳкамлаш ва рақобат муҳитини яратиш орқали хотин-қизларнинг яшил иқтисодиётдаги иштироки рағбатлантириш имкониятлари кўриб чиқилган. Бу, ўз навбатида, мамлакатнинг экологик барқарор ривожланишига ва ижтимоий тараққиётига ёрдам беради.

Калим сўзлар. Яшил иқтисодиёт, хотин-қизлар, экологик барқарорлик, молиявий қўллаб-қувватлаш, инновацион гоялар.

Аннотация. В статье анализируются возможности стимулирования участия женщин в зеленой экономике в Республике Узбекистан. Зеленая экономика — это модель, направленная на защиту окружающей среды и устойчивое развитие, и активное участие женщин имеет решающее значение в ее реализации. В статье рассматриваются возможности поощрения участия женщин в зеленой экономике посредством экологического образования, финансовой поддержки, укрепления законодательной базы и создания конкурентной среды. Это, в свою очередь, будет способствовать экологически устойчивому развитию страны и социальному прогрессу.

Ключевые слова. Зелёная экономика, женщины, экологическая устойчивость, финансовая поддержка, инновационные идеи.

Annotation. This article analyzes the opportunities for encouraging women's participation in the green economy in the Republic of Uzbekistan. The green economy is a model aimed at environmental protection and sustainable development, and the active participation of women in its implementation is of great importance. The article examines the opportunities for encouraging women's participation in the green economy through environmental education, financial support, strengthening the legislative framework, and creating a competitive environment. This, in turn, will contribute to the environmentally sustainable development and social progress of the country.

Keywords. Green economy, women, environmental sustainability, financial support, innovative ideas.

КИРИШ. Ўзбекистонда хотин-қизлар учун яшил иқтисодиётга оид имкониятларни ривожлантириш нафақат экологик барқарорликни таъминлаш, балки ижтимоий-иқтисодий ўсишни қўллаб-қувватлашда ҳам муҳим роль ўйнайди. Яшил иқтисодиёт — бу табиий ресурсларни оқилона ва самарали ишлатиш, ишлаб чиқаришда экологик зарарни минималлаштириш ва келажак авлод учун барқарор иқтисодий ривожланишни таъминлашга қаратилган стратегиядир. Ўзбекистонда хотин-қизларнинг бу соҳадаги иштироки турли ижтимоий ва иқтисодий жиҳатлардан ҳар томонлама рағбатлантирилиши керак.

Шу нуқтаи назардан, ушбу мақсадга эришиш учун мамлакатда хотин-қизларга таълим, малака ошириш, иш ўринлари яратиш ва давлат томонидан қўллаб-қувватлаш чоралари муҳим аҳамият касб этади. Бу борадаги стратегик ишларнинг бири ҳам яшил иқтисодиёт соҳасида хотин-қизларнинг фаол иштирокини таъминлашдир.

Мақсадимиз, Ўзбекистонда яшил иқтисодиётга асосланган ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳаларида хотин-қизлар учун яратилган имкониятлар ва уларнинг иқтисодий ва ижтимоий фаолиятини рағбатлантириш бўйича амалга оширилаётган дастурлар ва чоралар тўғрисидаги маълумотларни кўриб чиқишдир.

Ўзбекистон Республикасида хотин-қизларнинг яшил иқтисодиётдаги иштирокини рағбатлантириш ва ривожлантиришга қаратилган бир қатор қарорлар қабул қилинган. Ушбу қарорлар хотин-қизларнинг иқтисодий фаоллигини ошириш, уларни тадбиркорликка жалб этиш ва яшил иқтисодиётдаги ўрнинини оширишга қаратилган лойиҳаларда иштирокини таъминлашга йўналтирилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 7 мартдаги “Хотин-қизларнинг тадбиркорлигини йўлга қўйиш ва ривожлантиришни қўллаб-қувватлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-122-сонли қарори⁵⁵да хотин-қизларнинг иқтисодий фаоллигини ошириш, касбга ўқитиш ва бандлигини таъминлаш, уларни тадбиркорликка кенг жалб этиш учун кредит ресурслари ажратилгани, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 22 июлдаги “Хотин-қизларни касб-ҳунар ва тадбиркорликка ўқитиш тизимини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ПҚ-329-сонли қарори⁵⁶да хотин-қизларни касб-ҳунар ва тадбиркорликка ўқитиш тизимини такомиллаштиришга алоҳида аҳамият берилаётганлиги масаланинг долзарблигини

⁵⁵ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 7 мартдаги “Хотин-қизларнинг тадбиркорлигини йўлга қўйиш ва ривожлантиришни қўллаб-қувватлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-122-сонли қарори // (Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 09.03.2024 й., 07/24/122/0193-сон; 03.04.2024 й., 07/24/149/0262-сон)

⁵⁶ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 22 июлдаги “Хотин-қизларни касб-ҳунар ва тадбиркорликка ўқитиш тизимини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ПҚ-329-сонли қарори // (Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 22.06.2021 й., 09/21/388/0584-сон; 19.04.2022 й., 09/22/195/0319-сон; 10.08.2022 й., 09/22/438/0726-сон; 25.10.2022 й., 09/22/615/0953-сон; 08.08.2023 й., 09/23/340/0568-сон)

белгилайди. Ушбу қарорлар орқали хотин-қизларнинг тадбиркорлик фаолиятига жалб этилиши ва уларнинг иқтисодий мустақиллигини таъминлаш кўзда тутилган.

Асосий қисм. Хотин-қизларнинг яшил иқтисодиётдаги иштироктни рағбатлантириш борасида бир қатор тизимли ва ижтимоий муаммолар мавжуд бўлиб, улар қуйидаги асосий тоифаларга бўлинади:

Иқтисодий муаммолар. Молиявий манбаларга чекланган имкониятлар. Хотин-қизларнинг яшил тадбиркорликни бошлаш ва ривожлантириш учун зарур молиявий ресурсларга (имтиёзли кредитлар, субсидиялар, грантлар) кира олиш имкониятлари чекланган.

Яшил тадбиркорлик учун бозорга чиқишдаги қийинчиликлар. Яшил маҳсулотлар ва хизматларга бўлган талаб камлиги сабабли, хотин-қизлар учун бозорда ўз ўрнини топиш қийин. Яшил иқтисодиёт соҳасида рақобатбардош бўлиш учун зарур инновация ва технологиялардан фойдаланиш имкониятлари чекланган.

Ижтимоий ва маданий муаммолар. Жамиятдаги анъанавий қарашлар ва гендер тенглик муаммолари. Яшил иқтисодиётга жалб этиш жараёнида хотин-қизларга нисбатан ижтимоий стереотипларнинг сақланиб қолганлиги. Хотин-қизларнинг тадбиркорликка кириб келишини чекловчи оилавий мажбуриятлар ва ижтимоий роллардаги тўсиқлар.

Касбий малака ва таълим имкониятларининг чекланганлиги. Хотин-қизларнинг яшил иқтисодиёт соҳасида зарур билим ва кўникмаларга эга эмаслиги. Яшил технологиялар ва тадбиркорлик бўйича махсус ўқув курслари ва таълим дастурларининг камлиги.

Технологик ва инновацион муаммолар. Замонавий технологияларга кира олиш имкониятларининг чекланганлиги. Хотин-қизлар яшил иқтисодиёт соҳасида илғор технологиялардан фойдаланиш имкониятига ега эмас. Инновацион ғояларни амалга ошириш учун зарур инфратузилма мавжуд эмас.

Яшил иқтисодиёт рақамлаштиришидаги муаммолар. Хотин-қизлар ўз бизнесини интернет ва рақамли технологиялар ёрдамида ривожлантириш учун зарур имкониятларга ега эмас. Электрон савдо платформаларида яшил маҳсулотларни сотиш имкониятларининг чекланганлиги.

Экологик муаммолар. Хомашё ва ресурсларга кира олишдаги қийинчиликлар. Яшил иқтисодиётда фаолият юритиш учун зарур бўлган экологик тоза ресурслар ва хомашёларга кира олиш имкониятлари чекланган. Яшил маҳсулотлар ишлаб чиқариш учун керакли хомашё ва материалларнинг юқори нархи.

Яшил иқтисодиётдан хабардорликнинг пастлиги. Жамиятда яшил иқтисодиётга бўлган қизиқиш пастлиги сабабли, хотин-қизларнинг бу соҳада фаолият юритиши қийинлашмоқда. Хотин-қизларни яшил иқтисодиётга жалб этиш учун кенг қўламли тарғибот тизимининг йўқлиги.

Ўзбекистонда хотин-қизларнинг яшил иқтисодиётдаги иштирокини рағбатлантириш учун бир қатор имкониятлар мавжуд. Яшил иқтисодиёт — бу атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва экологик барқарор ривожланишга асосланган иқтисодий

моделдир. Хотин-қизларнинг бу соҳадаги фаоллигини ошириш уларга янги имкониятлар ва манфаатлар олиб келади. Бунинг учун бир нечта асосий йўналишлар бор:

- *Маълум орқали малакасини ошириш.* Хотин-қизларга яшил иқтисодиётга оид билимларни ошириш ва таълим бериш, уларни атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, қайта тикланувчи энергия манбаларидан фойдаланиш ва экологик барқарорлик йўналишида ишлашга рағбатлантириш муҳим.

- *Механизмлар ишлаб чиқиш.* Ўзбекистонда хотин-қизларни яшил иқтисодиётда фаол иштирок этишини рағбатлантириш учун давлат сиёсатида аниқ механизмлар зарур. Бунинг учун ёшларга, хотин-қизларга экологик тадбирлар ва барқарор иқтисодий фаолиятда иштирок этиш учун молиявий ёрдам ва ташкилий қўллаб-қувватлаш зарур.

- *Молиявий қўллаб-қувватлаш.* Яшил иқтисодиётга оид лойиҳаларда хотин-қизларнинг иштирокини рағбатлантириш учун субсидиялар, грантлар ва иқтисодий имтиёзлар тақдим этиш. Бу уларнинг аниқ соҳадаги фаолиятини қўллаб-қувватлайди ва экологик лойиҳаларга сарфланган харажатларни камайтиради.

- *Рақобатни рағбатлантириш.* Хотин-қизларга яшил иқтисодиёт соҳасидаги инновацион ғояларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш учун рақобат муҳитини яратиш. Бу уларнинг фаоллигини, янгиликларга қизиқишини ва янги технологияларни тадбиқ этишни рағбатлантиради.

- *Жамоатчилик ва ахборот кампаниялари.* Хотин-қизларни яшил иқтисодиётга жалб қилиш учун ахборот тарғиботи олиб бориш, жамоатчиликни ушбу соҳадаги фаолиятларга қўшилишга чорлаш ва экологик кўникмаларни шакллантириш муҳим.

Хотин-қизлар учун замонавий таълим ва инновацион технологияларга кира олиш имкониятлари яратилиши уларга катта имкониятлар беради.

Ижтимоий қарашларни ўзгартириш ва жамиятда гендер тенглигини таъминлашга қаратилган тадбирлар амалга оширилиши лозим. Бу чоралар хотин-қизларнинг яшил иқтисодиётдаги фаол иштирокини таъминлашга ва уларнинг иқтисодий барқарорлигига ҳисса қўшади.

Хулоса

Ўзбекистон Республикасининг яшил иқтисодиёт тармоғини ривожлантиришда хотин-қизларнинг иштирокини рағбатлантириш жуда муҳим аҳамиятга эга. Яшил иқтисодиёт — бу атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, барқарор ривожланишга эришиш ва экологик жиҳатдан ҳимояланган иқтисодиётни қуришга асосланган модельдир. Бу жараёнда хотин-қизларнинг фаол иштирокини таъминлаш, уларга янги имкониятлар яратиш ва уларни рағбатлантириш мамлакатнинг экологик ва иқтисодий келажагини янада мустаҳкамлайди.

Мамлакатда хотин-қизларнинг яшил иқтисодиётдаги иштирокига рағбат бериш учун қатор чора-тадбирлар амалга оширилиши керак. Биринчи навбатда, хотин-қизларга экологик таълим ва билимлар бериш, уларга яшил технологиялар ва атроф-

муҳитни муҳофаза қилиш соҳасидаги ахборотни етказиш муҳимдир. Бу орқали улар экологик барқарорликка ҳисса қўшиш ва ўз ҳаётларида ушбу ғояларни татбиқ этиш учун тажрибага эга бўладилар.

Қонунчилик базасини ишлаб чиқиш ва сиёсий йўналишлар орқали хотин-қизларнинг яшил иқтисодиётдаги иштирокини қўллаб-қувватлаш жуда муҳим. Давлат миқёсида хотин-қизларга молиявий ёрдам, грантлар, субсидиялар ва ташкилий қўллаб-қувватлашни таъминлаш зарур. Бу уларга янги лойиҳаларни амалга ошириш ва экологик ишларни йўлга қўйишда ёрдам беради. Бу орқали жамиятда яшил иқтисодиётнинг рағбатлантирилиши ва экологик барқарор ривожланишга асосланган йўналишлар ўрнатилган бўлади.

Яшил иқтисодиётдаги инновацион ғоялар ва технологияларни амалга оширишда хотин-қизларнинг фаоллигини рағбатлантириш учун рақобат муҳитини яратиш ҳам муҳим. Бу, ўз навбатида, уларни янги ғоялар ва лойиҳаларни ишлаб чиқишга ундайди. Шунингдек, жамоатчилик ва ахборот кампаниялари орқали хотин-қизларнинг экологик фаоллигини ошириш, уларни янги имкониятлар ва манфаатлар билан таъминлаш мумкин.

Шу билан бирга, хотин-қизларнинг яшил иқтисодиётдаги иштироки барқарор иқтисодий ривожланишга, атроф-муҳитни муҳофаза қилишга ва ижтимоий тараққиётга ҳисса қўшишга хизмат қилади. Хотин-қизларнинг экологик фаоллигини рағбатлантириш орқали уларга янги меҳнат бозори, ишбилармонлик имкониятлари, инновацион ғоялар ва технологиялар билан ишлашда кўпроқ имкониятлар яратиш мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, хотин-қизларнинг яшил иқтисодиётдаги иштирокини рағбатлантириш нафақат уларнинг ижтимоий ва иқтисодий аҳамиятини оширади, балки мамлакатнинг барқарор ривожланишга ва экологик муаммоларни ҳал қилишга қўшган ҳиссасини кўпайтириб, жамиятнинг барқарор ривожланишига йўл очади.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 22 июлдаги “Хотин-қизларни касб-ҳунар ва тадбиркорликка ўқитиш тизимини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ПҚ-329-сонли қарори // (Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 22.06.2021 й., 09/21/388/0584-сон; 19.04.2022 й., 09/22/195/0319-сон; 10.08.2022 й., 09/22/438/0726-сон; 25.10.2022 й., 09/22/615/0953-сон; 08.08.2023 й., 09/23/340/0568-сон)

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 7 мартдаги “Хотин-қизларнинг тадбиркорлигини йўлга қўйиш ва ривожлантиришни қўллаб-қувватлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-122-сонли қарори // (Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 09.03.2024 й., 07/24/122/0193-сон; 03.04.2024 й., 07/24/149/0262-сон)

3. Abduramanov K., Dekhkanov S. Experience of foreign countries in the prevention of early marriage and early childbirth //InterConf. – 2021.
4. Abduramanov X.X. O'zbekistonda tashkillashtirilgan migratsiya jarayonlarining tahlili. Ўзбекистон республикасини ривожлантириш стратегиясининг янги босқичида инсон омили ва манфаатлари: халқаро амалиёт ва Ўзбекистон тажрибаси. Илмий-амалий конференция материаллари тўплами. – Тошкент, 2019. – 157-159.
5. Abduramanov, K. K. (2016). Evaluation of the influence demographic factors on aging population in the Republic of Uzbekistan. *Lucrările Seminarului Geografic "Dimitrie Cantemir"*, 42, 93-98.
6. Abduramanov, X. X., & Bakieva, I. A. (2018). Peculiarities of Employment of Population in Ferghana Region. *Economics and Innovative Technologies*, 2018(3), 8.
7. Abduramonov X. Ўзбекистон Республикасида янги демографик вазиятнинг шаклланиш хусусиятлари //Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2013. – №. 3. – С. 22-31.
8. Abduramonov, X. (2012). Аҳоли кексайиш даражасининг шаклланиш механизмлари ва кўрсаткичлари. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*, (2), 299-310.
9. Рустамов Ж. ОТАЛИК ИЖТИМОЙ ИНСТИТУТ СИФАТИДА //Modern Science and Research. – 2024. – Т. 3. – №. 8. – С. 109-113.
10. Абдураманов Х. Ўзбекистон Республикасида демографик ривожланишнинг кўп омили таҳлили ва истиқбол кўрсаткичлари //Экономика И Образование. – 2020. – Т. 1. – №. 2. – С. 137-142.
11. Xudaybergenovich A. X., Ikrom o'g'li R. J. OLIY O 'QUV YURTI TALABALARIDA NIKOHGACHA BO 'LGAN XULQ-ATVOR VA OILA QURISHNING O 'ZIGA XOSLIGI //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2024. – Т. 4. – №. 5. – С. 170-176.
12. Rustamov J. I. VOYAGA YETMAGANLAR O 'RTASIDA ERTA NIKOHLARNING OLDINI OLISH BO 'YICHA XORIJ TAJRIBALARI //Current approaches and new research in modern sciences. – 2024. – Т. 3. – №. 3. – С. 18-26.
13. Jakhongir R. CAUSES OF EARLY MARRIAGES AND EARLY BIRTHS AND THEIR CONSEQUENCES //Open Access Repository. – 2023. – Т. 4. – №. 03. – С. 99-104.
14. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/Womens-Green-Business.pdf>
15. https://reelgardening.co.za/about-us/how-it-all-egan/?utm_source=chatgpt.com